

Mitologia perska - panteon

Zgodnie z przekazem **Awesty** i **Bundahiszny** świat został stworzony przez **Ahura Mazde**, czyli **Mądrego Pana**.

Ahura Mazda jest w mitologii perskiej najwyższym bogiem, absolutną dobrocią, mądrością i wiedzą, stwórcy słońca, gwiazd, światła i ciemności, ludzi i zwierząt, oraz wszelkich czynności duchowych i cielesnych. Ahura Mazda w swej dobroci występuje przeciw wszelkiemu złu i cierpieniu.

Dla zachowania równowagi przedstawicielem przeciwnego bieguna jest **Angra Mainju**, **Zły Duch**, który stara się zniszczyć świat prawdy, krzywdzi ludzi i zwierzęta.

Przez cały czas toczy się walka pomiędzy Ahura Mazdą i Angra Mainju, a wszelkie ludzkie istoty muszą dokonywać wyboru pomiędzy dobrem i złem.

Zgodnie z naukami Zoroastrii, Angra Mainju żyje w ojczyźnie wszelkich demonów na ciemnej północy. W swej przebiegłości może przyjmować różne postacie, np. jaszczurki, węża czy młodzieńca. W zwalczaniu dobra i przeciąganiu wszystkiego (nawet Zoroastrii) do świata ciemności pomaga mu nie tylko przebranie, ale również wiele innych demonów. Najważniejsze z nich to **Aeszma**, demon furii i wściekłości, i **Aži Dahaka**, trójgłowy potwór o sześciorgu oczach i trzech szczękach, którego ciało jest pełne jaszczurek i skorpionów.

Ale mitologia perska obfituje w całą armię bogów, bogiń i demonów. Należą do nich m. in. **Aredwi Sura Anahita**, **Weretragna**, **Mitra**, **Waju**, **Atar**, **Tisztrja**, **Haoma** i inne.

Aredwi Sura Anahita jest boginią wszelkich wód na ziemi i źródłem kosmicznego oceanu. Prowadzi rydwan ciągnięty przez cztery konie: wiatr, deszcz, chmurę i słotę. Jest uważana za źródło życia, które oczyszcza nasienie wszystkich samców i łona wszystkich samic, a także mleko w piersiach wszystkich matek.

Z powodu jej związku z życiem, idący do boju wojownicy modlili się do niej o przetrwanie i

zwycięstwo. Ma nawet swój własny hymn, Aban Jaszt, opisujący jej zstąpienie na ziemię.

W Awescie czczą ją zarówno bohaterowie jak i antybohaterowie, modląc się do niej i składając jej ofiary.

Dynamicznym bogiem przy boku Ahura Mazdy jest **Weretragna**. Jest on bogiem-wojownikiem , zwycięską siłą walczącą ze złem.

W hymnie Bahrain Jaszt przybiera on dziesięć różnych postaci: silnego wiatru, byka z żółtymi uszami i złotymi rogami, białego konia ze złotą uprzężą, jucznego wielbłąda, dzika, młodzieńca, śmigłego ptaka, dzikiego kozła, walecznego jelenia i człowieka z mieczem o złotym ostrzu.

Weretragna nie bez powodu jest przedstawiany aż w tylu postaciach. Jego waleczność po stronie dobra nie ma sobie równych, a np. pióro z postaci ptaka (natarcie nim ciała) odrzuca klątwę, natomiast dzierżenie jego kości przynosi szczęście walczącemu - nikt nie może go zgładzić, ani zmusić do ucieczki.

Najlepiej znanym bóstwem perskim jest **Mitra**. (W Awescie Mitra oznacza "pakt, umowę i przymierze"). Jest on przewodnikiem w kierunku właściwego porządku, strzeże ludzi i ich testamentów, umów i kontraktów. Mitra sprawował również kontrolę nad nocą, dniem i zmianą pór roku, przez co łączono go z ogniem i słońcem jako boga słońca zarówno w Iranie jak i w Indiach. Cechowało go niezwykle poczucie sprawiedliwości - ochraniał wiernych i karał niewiernych.

Opisywany był w złotej zbroi ze srebrną włócznią, strzałami o złotych grotach, siekierami, maczugami i sztyletami, jadący rydwanem zaprzężonym w białe konie.

Jego maczuga lub pałka jest potężną bronią przeciw Angra Mainju. Do dziś nowi kapłani zoroastrijscy otrzymują maczugę Mitry, która ma im pomóc w walce ze złem.

Jednym z jego najważniejszych obowiązków było strzeżenie królewskiego majestatu lub chwały bożej (chwareny), w czym pomagał mu **Apam Napat**, bóg wody. Święto Mitry (Mithrakana) wiązało się z obchodzeniem równonocy jesiennej.

Kolejnym bogiem-wojownikiem był **Waju** - bóg wiatru. Ukazywany był z ostrą włócznią i złotą bronią, służącą obronie dobrych stworzeń Ahura Mazdy. Ścigając Złego Ducha panował pomiędzy królestwem Ahura Mazdy i Angra Mainju, pomiędzy światłością i ciemnością.

Bogiem deszczu był **Tisztrja**. Jego symbolem był Syriusz, a wrogami wiedźma **Dużjairja** (Złe Zbiory) i o wiele gorszy **Apaosza** (Susza).

Tisztrja wznosi się ze źródeł wszystkich wód (Morza Woukasza) i rozdziela wodę pomiędzy wszystkie kraje. Może sprowadzić opady na pola całego świata. Jego święto (Tiragan) obchodzone było jako święto deszczu.

Tisztrja w czasie bitwy z Apaoszą zstępuje do Morza Wourukasza w postaci białego, pięknego konia o złotych uszach i złotym rzędzie. Gdy demon suszy zaczyna wygrywać, umyka on z Wourukasza i narzeka na niewłaściwe czczenie go przez ludzi. Gdy Zaratusztra składa mu ofiarę, ponownie zstępuje do morza w postaci białego konia i ponownie ściera się w walce z czarnym koniem (Apaoszą), tym razem jednak wygrywając.

Synem Ahura Mazdy jest **Atar** (ogień), który jest blisko związany z bogiem Mitrą: oboje ratują chwałę bożą przed demonem **Azi Dahaka**.

Atar bywa opisywany jako jadący za rydwanem Mitry. Jednym z niewielu zachowanych o nim mitów jest Zamjad Jaszt, w którym jest opisany jego udział w walce z demonem.

Ogień jest symbolem zoroastryzmu i do dziś czci się go w świątyniach ognia. W czasach sasamidzkich trzema sławnymi wiecznymi ogniami były: Ogień Farnbag (kapłani), Ogień Gusznasp (wojownicy) i Ogień Burzen-Mihr (pasterze i rolnicy). Za symbol prawdy uważany jest Ogień Bahram - najświętszy ze wszystkich i konieczny do zwalczania sił ciemności i zła.

Bogiem dającym zdrowie i moc jest **Haoma**. Obdarza on bogatymi zbiorami i synami. Haoma nosi imię rośliny leczniczej, której sok dawał nadludzką siłę i działał oszałamiająco.

Haoma miał obdarzać mocą, która umożliwiała pokonanie każdego wroga.